

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПРИВАТНИЙ ЗАКЛАД
«ДНІПРОВСЬКИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
Факультет права та психології
Юридична клініка «Правова допомога»**

**МАТЕРІАЛИ
II ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ФОРУМУ
«СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ТА ПРАВОВІ АСПЕКТИ ПРОТИДІЇ
НАСИЛЛЮ В ОСВІТНІХ ЗАКЛАДАХ»**

11 лютого 2021 року

**Дніпро
2021**

УДК 316.6:34+364.632

ББК 88.5;67

С 69

*Ухвалено до друку Вченою радою Вищого навчального приватного закладу
«Дніпровський гуманітарний університет»
(протокол № 9 від 29.04.2021 р.)*

Матеріали II Всеукраїнського форуму «Соціально-психологічні та правові аспекти протидії насиллю в освітніх закладах» (11 лютого 2021 року, Вищий навчальний приватний заклад «Дніпровський гуманітарний університет»): збірник доповідей та тез. Дніпро: ВНПЗ «ДГУ», 2021. 306 с.

(в авторській редакції)

Вміщено матеріали II Всеукраїнського форуму, в якому взяли участь вчителі загальноосвітніх шкіл, професорсько-викладацький склад закладів вищої освіти, юристи, психологи, соціологи, вихователі таких міст України, як: Дніпро, Кам'янське, Львів, Тернопіль, Івано-Франківськ, Черкаси, Одеса, Харків, Київ, Полтава, Мелітополь, та інші, представники керівних установ Дніпропетровської області. Тематика статей охоплює актуальні питання щодо протидії насиллю в освітніх закладах.

Матеріали форуму можуть бути використані у практичній діяльності фахівців вказаних напрямів діяльності та у навчальному і виховному процесах закладів освіти.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Кириченко Олег Вікторович – доктор юридичних наук, доцент, ректор Вищого навчального приватного закладу «Дніпровський гуманітарний університет»

Алфьорова Тетяна Миколаївна – кандидат юридичних наук, доцент, декан факультету права та психології Вищого навчального приватного закладу «Дніпровський гуманітарний університет»

Лежнева Тетяна Миколаївна – кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри права Вищого навчального приватного закладу «Дніпровський гуманітарний університет»

Крашеніннікова Тетяна Валеріївна – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри прикладної лінгвістики Вищого навчального приватного закладу «Дніпровський гуманітарний університет»

Корсунська Вікторія Валентинівна – старший викладач кафедри психології Вищого навчального приватного закладу «Дніпровський гуманітарний університет», практичний психолог, член Української спілки психотерапевтів

Мірошник Андрій Дмитрович – фахівець з міжнародних зв'язків Відділу організації наукової роботи, міжнародних зв'язків та академічної мобільності

(Вищий навчальний приватний заклад «Дніпровський гуманітарний університет»)

© Автори, 2021

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	7
Кириченко О. В. Вступне слово	8
НАПРЯМОК: СОЦІАЛЬНИЙ	
Бандурка Л. В., Левченко О. Л. Кібербулінг як соціально-педагогічна проблема: визначення та профілактика	10
Демичева А. В. Інклюзивна освіта як механізм реалізації права дітей з інвалідністю на освіту	15
Демченко К. А. Булінг як вияв віктимності в освітньому просторі	19
Дирда В. О. Соціально-психологічні аспекти профілактики насильства в освітньому закладі	24
Донець І. С. Трансформація конфліктів та медіація як соціальні аспекти протидії насильницьким моделям спілкування	28
Ковпак Т. С. Наслідки шкільного насильства	31
Крашеніннікова Т. В. насильницьке використання мов на окупованих територіях	33
Кривуля В. О. Прагматичний аспект значення слова «захист» у німецькій мові	37
Кулик Т. О. Профілактика протидії насильства в освітньому закладі	40
Nahorna Yu., Pakulova T., Tymofiiva K. How Teachers Deal with Cases of Bullying in High School	44
Наріжна В. В. Як відповісти виклику сьогодення: шкільний булінг, шляхи вирішення	47
Приймак М. М., Макар О. І., Семенишин М. І. Соціально-психологічні аспекти протидії насильству в освітньому закладі	49
Рекус О. В. Проблема насильства в умовах навчального закладу	54
Савченко Т. С. Соціально-психологічні аспекти протидії булінгу в шкільному середовищі через розвиток емоційного інтелекту	57
НАПРЯМОК: ПСИХОЛОГІЧНИЙ	
Бордейчук І. С. Психологічні аспекти протидії булінгу в учнівському середовищі	59
Бублікова Н. Ю. Створення в школі сприятливого емоційного клімату засобами запровадження «системи підвищення відповідальності» Марвіна Маршала як передумова запобігання проявів насильства в закладі освіти	62
Варіна Г.Б. Психологічні детермінанти толерантного ставлення в інклюзивному освітньому просторі НУШ	65
Вітязь О. З. Техніки управління емоціями	69
Горленко В. М., Сосновенко Н. В. Психологічно безпечне освітнє середовище, як основа протидії насильству серед дітей	75
Гудзенко Т. П., Корсунська В. В. «Булінг» з погляду «Дитина агресор»	79
Завгородня І. А. Профілактика насилля дітей у віртуальному просторі	84

Єхалова Л. В. Діти війни. Психологічне насилля	86
Іванова Т. М., Пижик Г. Г. Шкільна медіація як засіб формування безпечного освітнього середовища	91
Ілюшик Н. О. Психологічні аспекти протидії насильству за ознакою доповіді.	96
Кашкарьова Л. Р. Аналіз досвіду країн Європи, Америки, Азії та України з протидії булінгу в учнівському середовищі.....	99
Козлова В. С. Психологічний аспект протидії булінгу в закладі освіти.....	104
Кокуца В. В. Соціально-психологічна та просвітницька діяльність із попередження насильства серед учнівської молоді	107
Корсунська В. В. Харасмент в освітніх закладах.....	111
Лагерєва І. В. Використання освітніх програм із медіації та відновних практик як ефективна технологія вирішення конфліктів шляхом співробітництва	115
Літвін О. Я. Психологічні аспекти протидії насильству в закладах дошкільної освіти	117
Масалова Ю. В. Розвиток емпатії дітей як чинник запобігання булінгу в освітніх закладах.....	124
Мостова Т. О. Домашнє насилля як основний фактор девіантної поведінки підлітків у навчальному закладі: психологічний аспект	129
Надвичина Т. Л. Психопрофілактика булінгу в закладах вищої освіти	134
Пріснякова Л. М. Дитяче насилля в Україні та світі	138
Рогуліна О. В. Соціально-психологічний аспект протидії насильству в закладі освіти.....	142
Савченко В. Г., Андрюшина Л. Л., Родіна Ю. Д., Родіна Є. Д. Психологічна служба у закладах вищої освіти як протидія виникненню поля можливих конфліктів	145
Ходотаєв А. А., Корсунська В. В. Прояв насильства серед осіб в освітній галузі... ..	148
Фалей К. Ю. Попередження, виявлення та профілактика домашнього насильства як один із пріоритетних напрямків роботи психологічної служби закладу загальної середньої освіти	152
Филимошкина Н. В., Чугай А. А. Сексуальные преступления и дети-жертвы.....	156
Шевченко С. В. Психологічні аспекти вивчення проблеми булінгу: вітчизняний та зарубіжний досвід	160
Шиян О. О. Гармонізація дитячо-батьківських відносин як важливий напрямок роботи сучасного закладу дошкільної освіти.....	164
Ящук К. В., Бевза Л. Ю. Психологічна допомога жертвам домашнього насильства.....	169

НАПРЯМОК: ПРАВОВИЙ

Азаренко Т. І. Впровадження гендерного компоненту в закладах вищої

освіти сектору безпеки і оборони України.....	174
Алфьорова Т. М. Проблеми безсторонності суб'єктів протидії булінгу.....	179
Бобокал О. М. Кібербулінг в освітньому середовищі	184
Грузин В. А. Поточні проблеми та прогнозовані перспективи розвитку (недопущення булінгу) між здобувачами в закладах освіти зі специфічними умовами навчання	188
Денисенко О. Б. Профілактика протидії проявам насильства в школі (за власним досвідом).....	192
Жеглінська Т. О. Здоров'я дитини як об'єкт адміністративного правопорушення, передбаченого статтею 173-4 Кодекс України про адміністративні правопорушення	196
Ірха Ю. Б. Детермінанти насильства за ознакою статі в закладах освіти	198
Колесник В. А. Домагання як вид насильства за ознакою статі	203
Лабенська Л. Л. Забезпечення прав дитини в Україні: сучасний стан.....	208
Лантух І. С., Бразалук В. П. Світовий досвід боротьби з булінгом та катуванням серед неповнолітніх	211
Лежнєва Т. М., Черноп'ятов С. В. Деякі проблеми складу булінгу	214
Лисак С. О. Безоплатна правова допомога як інструмент протидії насиллю в закладах освіти	219
Недов С. Л. Кіберцькування як один із проявів булінгу.....	222
Стрижак Д. І., Богатинський Є. О. Визначення поняття «булінг» та його попередження в закладах освіти	227
НАПРЯМОК: ВИХОВНИЙ	
Гладаревська Н. Л. Профілактика булінгу в школі	231
Лучанінова О. П. Протидія насильству в закладах вищої освіти: сучасні підходи й виховна рефлексія.....	236
Очеретько Н. А. Профілактика правопорушень серед неповнолітніх	240
Сергієнко Н. П. Bullying: Reasons, Prevention, Protection.....	244
Таран І. І. Поведінка «захисту» учасників шкільного булінгу	247
Троценко А. М. Проблема булінгу серед дітей у сучасному освітньому просторі	249
НАПРЯМОК: ГЕНДЕРНИЙ	
Антіфєєва Х. О. Роль гендерної педагогіки на формування мистецтва жити у здобувачів освіти в полі освітнього простору	255
Гарець Н. О. Гендерні стереотипи студентської молоді як фактор гендерно- обумовленого насилля.....	258
Масалова Ю. В. Розвиток емпатії дітей як чинник запобігання булінгу в освітніх закладах.....	262
Мошенська Н. В. Гендерне конструювання як соціальний аспект протидії насильству в закладі освіти.....	267
НАПРЯМОК: ІНКЛЮЗІЯ	
Братішко Н. В. Навчання без страху. Реалізація права на освіту дітей з особливими освітніми потребами.....	271

Замостна О. Г. Явище булінгу в інклюзивному освітньому середовищі	275
Івашин А. П. Сучасні підходи до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами	280
МАЙСТЕР-КЛАСИ, ПРАКТИКУМИ, ПРЕЗЕНТАЦІЇ, ІНФОРМАЦІЯ	
Лисунець Я. М. Протидія насильству у шкільному середовищі	283
Литвиненко К. Ю. Сім'я – простір без насильства	286
Муравська Є. В. Як пояснити дошкільнятам про булінг? Від слів до практики	297
Мазурок Р. А. Створення толерантного середовища в дошкільному закладі для запобігання насильству	298
Шевчук О. С. Профілактика насилля в закладі освіти	298
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	299

Yuliia NAHORNA, Tetiana PAKULOVA, Kateryna TYMOFIIVA
*Senior lecturers of Applied Linguistics Department of Higher Private Educational
Institution Dnipro Humanitarian University*

HOW TEACHERS DEAL WITH CASES OF BULLYING IN HIGH SCHOOL

World Health Organization defines bullying as a threat or physical use of force, aiming at the individual, another person, a specific community or group which can result in injury, death, physical damage, some development disorders or deficiency. The concept of bullying at high educational establishments is not new; however it has been increasing in recent years. There is a crucial increase in studies conducted and the number of news on bullying at universities in mass media [1, p. 273].

Bullying in high educational establishments is an issue that continues to receive attention from researchers, educators, parents, and students. Despite the common assumption that bullying is a normal part of childhood and encompasses minor teasing and harassment, researchers increasingly find that bullying is a problem that can be detrimental to students' well-being [1, p. 275].

Bullying is an abusive behavior that, undoubtedly, has had a long history and is quite pervasive in contemporary society. Yet researchers in this area have largely neglected the study of educational settings, which is a major work in modern society where teachers, administrators, and staff interact in both professional and personal roles [3, p. 38].

Teachers are trying to teach students how to deal with bullying, but somehow what is being taught is not working or internalized by students. There are students in the high educational establishment setting who are suffering from being a bully or being bullied. It is the job of the teachers to make the university environment safe. How can this be achieved if the staff is not on the same page with how to deal or identify the characteristics of bullying? The question then is what needs to be done to assist teachers in educating students about and how they should view and deal with bullying in the working atmosphere?

According to Wong and Wong (2001), teachers begin every school year by explaining their classroom rules and regulations students. The rules vary from teacher to teacher and are generally broad but carry the same theme. In these rules, one can always find the generic «be respectful of your classmates», «be respectful of personal property», which are meant to help keep the classroom under control and to prevent negative behaviors. Lecturers have to work extra hard in their classrooms to make the space safe for all of the students who walk through the door. Many teachers have expressed a general definition of what bullying is, but few have been able to effectively stop the behaviors in their classrooms. **The goal** of this research was to determine how teachers deal with bullying behaviors and what can be done to reduce the bullying behavior among students.

As we discovered, not all approaches to bullying prevention are equally effective. Most bullying prevention programs focus on raising awareness of the problem and administering consequences. As a result, two research-tested approaches that show the most promise for reducing bullying (along with other forms of aggression and conflict) were found. They are a positive working climate, and social and emotional learning.

Building a positive working climate. The elements of a positive climate may vary, but may often include norms about feelings and relationships, power and how it is expressed, and media consumption. Social norm engineering is a conscious process that builds a positive culture among student peers and school adults that becomes self-reinforcing. Like a healthy immune system, a positive university climate promotes optimal health and reduces the chances of dysfunction or disease.

Advancing social and emotional learning. Social and emotional learning (SEL) is well known, and involves teaching skills of self-awareness, self-management, social awareness, responsible decision making, and relationships management [1, p. 266]. Teachers also benefit from SEL. Those with emotional and social skills training have higher job satisfaction and less burnout, show more

positive emotions toward their students, manage their classrooms better, and use more strategies that cultivate creativity, choice, and autonomy in their students. Teachers report that they want more SEL support to cultivate their own emotional and social skills, and to better understand their students' feelings. But few teacher training programs focus on growing the teachers' emotion regulation skills.

Ultimately, we need a substantial shift in our mindsets about the importance of adults and their feelings. Students are more likely to thrive when we nurture their humanity, and offer them language and strategies and values to help them identify, express, and regulate their feelings. When parents, teachers, and administrators gain new awareness into the complex roots of bullying and adopt new strategies for addressing it, higher educational establishments can lead the way. The students are counting on us.

References:

1. Thomas, M. (2005). Bullying among support staff in a higher education institution. *Health Education*, 105(4), P. 273–288.

2. Settles, I.H., & O'Connor, R.C. (2014). Incivility at academic conferences:

Gender differences and the mediating role of climate. *Sex Roles*, 71, P. 71–82.

Twale, D.J., & De Luca, B.M. (2008). Faculty incivility: The rise of the academic bully culture and what to do about it. San Francisco: Jossey-Bass., 26(1),P. 35–41.